

PÄASTEAMET
Estonian Rescue Board

Tuleohutuse tagamine sotsiaalelupindadel ja sotsiaalselt vähekindlustatud leibkondades

Juhend kohalikele omavalitsustele

2015

SISUKORD

Eessõna	3
1. TULEOHUTUSE TAGAMISE VARUSTUS.....	4
1.1. Autonoomne tulekahjusignalisatsiooniandur ehk suitsuandur.....	4
1.2. Mittepõlevad vooditeksiilid ja madratsid	4
1.3. Tulekustutustekk või tulekustuti	5
1.4. Sprinklersüsteem.....	5
2. SOOVITUSED SOTSIAALELUPINNA TULEOHUTUSE KORRALDAMISEKS	6
2.1. Ahiküte	6
2.2. Jäätmekäitlus.....	6
2.3. Elektrivarustus	6
2.4. Sotsiaalelupindade ehitamine ja renoveerimine.....	7
3. TULEOHU MÄRKAMINE.....	8
3.1. Hooletu suitsetamine.....	8
3.2. Lahtine tuli ja küttekolded	8
3.3. Toiduvalmistamine.....	9
3.4. Elektriseadmed ja -paigaldised.....	9
LISA. KOKKUVÖTLIK JUHEND TULEOHUTUSE HINDAMISEKS.....	11

EESSÕNA

Möödunud viie aasta jooksul hukkus tulekahjudes keskmiselt 60 inimest aastas. Tulekahjude kohad ja põhjused on olnud erinevad, siiski on sellised põlengud leidnud valdavalt aset eluruumides. Päästeameti koostatud sündmuste statistikal¹ põhinevad analüüsid näitavad, et sageli leiavad hukkunuga tuleõnnetused aset sotsiaalselt vähekindlustatud leibkondades (näiteks invaliidsus-pensionärid, töötud) ja tihti saab tulekahju alguse inimese hooletusest kas suitsetamisel või lahtise tule kasutamisel. Kohalikele omavalitsustele (edaspidi KOV) kuuluvatel sotsiaalelupindadel hukkus 2014. aastal Päästeameti andmetel viis inimest.

KOV sotsiaalelupinna omanikuna on sisuliselt tavalise eluruumi omanik. Tuleohutuse seaduse² § 3 lõige 1 sätestab nii füüsilise kui juriidilise isiku kohustused tuleohutuse tagamisel – see hõlmab nii isiku valduses oleva kinnisasja, ruumi või muu sellise kasutamise ohutust ja nõuetekohasust kui ka tuleohtu vältivate meetmete rakendamist. Sama seaduse § 32 sätestab omaniku kohustuse paigaldada elupinna vähemalt ühte ruumi tuleohutuspaigaldis. Seega on KOV-i kohustus tagada talle kuuluvatel sotsiaalelupindadel vähemalt ehituslike tuleohutusnõuete täitmine (sealhulgas tuleohutuspaigaldiste olemasolu).

Sotsiaalelupinnana käsitatakse elupinda, mis on KOV-i omandis ning on antud kasutamiseks sotsiaalselt vähekindlustatud inimesele. Sotsiaalelupinna all ei käsitata sotsiaal-maja. Sotsiaalelupind ei erine oluliselt tavaelupinnast ning sellele kehtivad samad tuleohutusnõuded. KOV-il on võimalik aidata tõsta tuleohutust hoonetes, mille elanike eluviis on isiku enda ja teiste elu ning tervist kahjustav.

Käesoleva juhendi eesmärk on anda KOV-idele pidepunktid, millest sotsiaalelupindade ja sotsiaalselt vähekindlustatud leibkondade tuleohutuse tõstmisel lähtuda. Esimeses osas on käsitatud paigaldisi, mis aitavad tuleohutust suurendada. Teises osas on esitatud soovitusel kehtestada tuleohutust tagada aitavad korralduslikud nõuded (kodukord), mille rakendamist võiks KOV oma territooriumil kaaluda. Ühtlasi sisaldab juhend kolmanda osana abistavat teavet ehitusspetsialistidele ja sotsiaaltöötajatele, kuidas tuleohtlike olukordi aegsasti märgata. **Tuleohutusteavet ja nõu saab operatiivselt päästeala infotelefonil 1524.** Samuti võib pöörduda piirkondliku päästekeskuse ennetustöötaja või kohaliku päästekomando poole. Märgatud ohtudest peab teada andma nii hoone valdajale kui Päästeameti kontaktisikule.

Juhendi koostamisel osalesid Siseministerium, Sotsiaalministerium, Päästeamet ja üleriigilised kohalike omavalitsuste liidud.

¹ Päästeameti avalikud statistika ülevaated, kättesaadav [Päästeameti kodulehel](#).

² Tuleohutuse seadus (RT I, 23.03.2015,137).

1. TULEOHUTUSE TAGAMISE VARUSTUS

Allpool on nimetatud peamised meetmed, mis aitavad tulekahju ennetada, seda varajases staadiumis avastada või kustutada. Vastavalt võimalustele kaaluda asjakohaste tuleohutust tõstvate tegevuste rakendamist või vahendite soetamist. Elementaarne on suitsuanduri olemasolu igal elupinnal, sealhulgas sotsiaalelupindadel.

1.1. Autonoomne tulekahjusignalisatsiooniandur ehk suitsuandur

Majandus- ja taristuministri 2. juuni 2015. a määrus nr 54 „Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded”³ § 32 lõige 1 sätestab, et autonoomne tulekahjusignalisatsiooniandur **on kohustuslik paigutada elamutes paiknevate eluruumide (korterite) vähemalt ühte ruumi**. Sama nõue kehtib ka sotsiaalelupindade puhul. Soovitatud on aga paigaldada andur igasse eluruumi.

Suitsuanduri töökorras olekut on vaja regulaarselt kontrollida ja vajaduse korral vahetada selle patarei. Seetõttu on sotsiaalelupindadel otstarbekas kasutada pikaajalise (kümneaastase) kestvusega akudel töötavaid andureid, mis tagavad seadme töökindluse ega eelda patareide vahetamist. Samuti peab läbi mõtlema anduri paigaldamise viisi ja järelevalve teostamise selle toimimise üle. Probleemse isiku käitumist ei saa keegi pidevalt valvata, kuid saab puudustele tähelepanu juhtida, juhendada ja kehtestatud reeglite rikkumise korral viimase lahendusena karistada.

Suitsuandur on kõige kättesaadavam ja soodsam võimalus tulekahjude varajaseks avastamiseks ning inimeste päästmiseks.

1.2. Mittepõlevad vooditekstiilid ja madratsid

Tules hukkumised saavad sageli alguse voodis suitsetamisest – ohver jääb suitsetades magama ning suitsukoni kukub voodisse, see hõõgub edasi ning süütab tekstiilid põlema. Mittepõleva vooditekstiili ja madratsi puhul õigesti hooldatud kangas aga suitsukonist tuld ei võta. Seetõttu võiks KOV kaaluda sotsiaalelupindadele mittepõlevate vooditekstiilide ja madratsite soetamise võimalusi.

Mittepõleva vooditekstiili kasutamisel on kaks varianti. Esimene variant on soetada ainult lina, tekikott ja padjapüür. Teine variant on asendada kogu voodis kasutatav põlevmaterjal (lisaks linale ning teki- ja padjapüürile ka madrats, tekk, padi) mittepõlevatega. Teise variandi eelis on see, et väheneb oluliselt põlemiskoormus ja seetõttu ka põlemisel tekkivate mürgiste põlemisgaaside hulk. Teise variandi puuduseks on toodete kallim hind.

³ Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded (RT I, 05.06.2015, 4).

Mittepõleva voodipesu ja madratsi kasutusele võtmist võiks kaaluda eelkõige juhtudel, kui KOV renoveerib sotsiaalelupindasid või teeb uusi soetusi nende sisustamiseks. Valikus on nii raskestisüttiva pinnaga kui täistulekindlaid madratseid.

Mittepõlevate toodete komplektide ligikaudsed maksumused on järgmised:

- lina (kaks tükki), tekikott (kaks tükki), padjapüür (kaks tükki) – komplekti hind umbes 60 eurot;
- madrats (üks tükk), padi (üks tükk), tekk (kaks tükki), lina (kaks tükki), tekikott (kaks tükki), padjapüür (kaks tükki) – komplekti hind umbes 650 eurot.

Senise vähese nõudluse tõttu ei ole aga teadaolevalt võimalik tooteid tavapoest osta. Mittepõlevaid vooditekstiile ja madratseid võib aga leida näiteks [Finlayson](#) ja [Järven Health Care](#) tootevalikust.

1.3. Tulekustutustekk või tulekustuti

Tulekustutustekid soovitatakse soetada sotsiaalelupindadele, kus on esinenud toidukõrbemisi või toiduvalmistamisest alguse saanud põlenguid. Võimaluse korral soetada sotsiaalelupindadele ka tulekustuti. Varguste vältimiseks on üks variant panna selle töökorras oleku jälgimise kohustus konkreetsele elanikule, kes vastutab ka vahendi olemasolu eest.

Vahendite soetamisel on oluline ka elanikke juhendada ja õpetada, kuidas neid vahendeid kasutada. Sellesse on võimalik kaasata päästekeskustes töötavad ennetajad, kes elanikke juhendavad.

Õppevideod kustuti kasutamiseks:

- [pulberkustuti](#);
- [süsihappegaaskustuti](#);
- [vahtkustuti](#).

1.4. Sprinklersüsteem

Tulekahju levikut aitab piirata sprinklersüsteem, mis tulekahju puhkedes tööle rakendub. Samas on selle süsteemi paigaldamine üksikusse olemasolevasse korterisse ressursimahukas ja keeruline. Seetõttu on see meede asjakohane eelkõige uute sotsiaalelupindade kavandamise ja projekteerimise korral.

Täpsemat teavet sprinklersüsteemide kohta saab tuleohutusega tegelevatelt ettevõtetelt.

2. SOOVITUSED SOTSIAALELUPINNA TULEOHUTUSE KORRALDAMISEKS

2.1. Ahiküte

- KOV-i sotsiaalelupind võiks eelistatult mitte olla ahjuga köetav – inimesed, kes ei ole varem ahiküttega ruumis elanud, ei oska seda kasutada. Kui elupind on ahiküttega, on soovitatud lasta korstnapühkijal koostada kütmissjuhend.
- Ahiküttega eluruumide puhul peab kindlaks määrama tingimused, et vähemalt kord aastas laseb KOV küttesüsteeme kontrollida ja puhastada. Samuti on oluline jälgida nõudeid ja näpunäiteid ohutuks põlevmaterjali ladustamiseks (vaata lisa).
- Küttesüsteemi peab puhastama vähemalt kord aastas, kuid soovitatud on teha kütteperioodi vältel ka lisakontroll. Ehkki tuleohutuse seadus⁴ lubab ahju, kaminat või pliiti ning korstnat ja ühenduslõõri enda tarbeks puhastada ka korstnapühkija kutsetunnistusega isikul, soovitab Päästeamet, et sotsiaalelupindadel olevate kütteseadmete iga-aastast kontrolli viiks läbi kutsetunnistusega isik. Korstnapühkimisteenuse hinnad jäävad olenevalt piirkonnast ja muudest asjaoludest tavapäraselt vahemikku 30–50 eurot. Töö tellija peab korstnapühkijalt saama siseministri 30. augusti 2010. a määruse nr 41 "Küttesüsteemi puhastamise nõuded"⁵ lisas 1 sätestatud korstnapühkimise akti, kus on märgitud, kes, kus ja missuguse töö tegi.
- Soovitatud on varustada elupind ka vingunduriga, mis annab märku sellest, kui vingugaas eluruumi satub. Mürgistuse tekkimine on märkamatu, kuna inimene ei tunne vingugaasi puhul lõhna ega maitset, mis selle olemasolust aimu annaks.

2.2. Jäätmekäitlus

- Tuleohutuse seisukohast valmistab probleeme ka see, et küttekolletes põletatakse materjale, mis ei ole selleks ette nähtud. Sellise tegevuse tulemusena küttesüsteemid tahmuvad ning tekib tahma süttimise oht.
- Võimaluse korral korraldada sotsiaalelupindade rentnikele jäätmekäitlus soodustingimustel, et küttekolletes ei põletataks prahti. Elanikele peab andma ka juhiseid, mida võib küttekoldes põletada ning mis materjalid on selleks sobimatud.

2.3. Elektrivarustus

- Lisaks elektripaigaldiste tehnilisele seisukorrale valmistab tuleohutuse seisukohast probleeme ka võlgnevusest tingitud elektri väljalülitamine eluhoonetes – inimesed kasutavad valguse saamiseks küünlaid ja muud lahtist

⁴ Korstnapühkija kutsetunnistusega isik võib puhastada ühe korteriga elamus ja selle teenindamiseks vajalikud hooned või kuni 60-ruutmeetrise ehitisealuse pinnaga ja kuni viie meetri kõrguses mitteelamus.

⁵ Küttesüsteemi puhastamise nõuded (RT I 2010, 61, 446).

tuld. On olnud juhuseid, kus oskamatu kasutamise, hooletuse või juhuste kokkulangemise tõttu on sellises olukorras puhkenud tulekahjud lõppenud traagiliselt.

- Selliste olukordade ennetamiseks sätestab elektrituruseadus (§ 90), et võrguettevõtja peab külmal ajal (1. oktoobrist kuni 30. aprillini) eluasemel elektrivarustuse katkestamisest ette teavitama vähemalt 90 päeva. Lisaks on eluaseme omanikul võimalik ajutise maksejõuetuse (töötuks jäämine või haigestumine) korral elektrivarustuse katkestamist ennetada, teavitades sellest võrguettevõtjat.
- Päästeamet on võrguettevõtjatega kohtunud ja leppinud kokku, et elupindadel elektrivarustuse katkestamisele eelnevalt teavitab ettevõtja sellest ka KOV-i. Vähekindlustatud leibkondade puhul saab KOV sellises olukorras kaaluda võimalusi tasuda tekkinud elektrivõlg tagantjärele ühekordse toetusena.

2.4. Sotsiaalelupindade ehitamine ja renoveerimine

- Sotsiaalelupindade ehitamisel ja renoveerimisel peaks mõtlema erinevatele võimalustele, kuidas juba ehituslike lahendustega nendes turvalisust tõsta ning elupind ohutumaks kujundada.
- Soovitatud on tutvuda ravi- ja hoolekandeesutustele väljatöötatud juhenditega tuleohutuspaigaldiste⁶ ja ehituslike lahenduste⁷ kohta.

⁶ Tuleohutuspaigaldiste ja päästevahendite rakendamise juhend haiglatele ja hoolekogudele, kättesaadav [Päästeameti kodulehel](#).

⁷ Haiglate ja hooldekodude projekteerimise juhend, kättesaadav [Päästeameti kodulehel](#).

3. TULEOHU MÄRKAMINE

Igas KOV-is võiks kõik töötajad olla tuleohutusest teadlikud. Sotsiaalelupindade tuleohutus võiks kuuluda ehitusnõuniku vastutusalasse, alternatiiv on pakkuda vastavat koolitust sotsiaaltöötajatele. Tuleohutuse seisukorraga tutvumiseks ei ole vaja planeerida eraldi külastusi, piisab sellest, kui tutvuda olukorraga muude rutiinsete külastuste käigus.

Hukkunuga tulekahjude sagedaseim tekkepõhjus on erinevat laadi hooletu käitumine. Seetõttu on oluline osata sellele tähelepanu pöörata ning leida võimalusi ohtu vältida. Peamiste ohuallikate tuvastamiseks on külastusel soovitatud kasutada lühikest juhendit (vaata lisa).

Õppevideod ohtude märkamiseks on leitavad Päästeameti Youtube'i kanalist:

- [kodukülastuse läbiviimine](#);
- [küttekolded](#).

3.1. Hooletu suitsetamine

- **Ohtu põhjustab siseruumides suitsetamine**, mis sageneb eelkõige külmade ja sajaste ilmadega. Eriti ohtlik on toas suitsetamine siis, kui seda tehakse alkoholihoobes ning viibides diivanil, tugitoolis või voodis, kus sageli jäädakse põleva sigaretiga magama. Põlev sigaretiots võib kergesti mööblile või põrandale pudeneda ning niiviisi tulekahju süüdata.
- Ohuks on ka **kolmandate riikide maksumärkidega sigarettide suitsetamine**. Eestis ja Euroopa Liidus kehtib nõue, et müüdavad sigarettid peavad olema kiirelt kustuvad. Näiteks üle piiri Venemaalt sisse toodud salasigaretid sellele nõudele ei vasta.
- Kolmas oht on **isevalmistatud sigarettide kasutamine**. Sellised sigarettid võivad osutuda ohtlikuks, kuna ettevaatamatu käsitsemise korral lagunevad need kergesti.

3.2. Lahtine tuli ja küttekolded

- Ohtu põhjustab **hooletus küünla põletamisel**. Igasugune lahtine tuli vajab hoolikat järelevalvet. Ohtu kujutab näiteks see, kui küünal on paigutatud põlevast materjalist alusele ja ei panda tähele, kui see on lõpuni põlenud. Samuti võivad süttida küünla ümber olevad põlevmaterjalist kaunistused.
- Samuti peab tähelepanu pöörama sellele, kui **lapsed mängivad küünla või muu tuleallikaga**. Vajaduse korral selgitada lastele, milliseid ohtusid elav tuli kujutab.

- Ka **koduloomad võivad tulekahju põhjustada**, kui näiteks kassid hüppavad lauale või aknalauale, kus on põlev küünel. Loom võib selle ümber lükata või võtab tema karv tuld ning edasi võib süttida kardin või muu lähedal asuv ja kergesti süttiv materjal.
- Ohuks on ka **tuppa tehtud tuleasemed**. Sageli esineb see probleem mahajäetud majades, kus püsiva eluasemeta inimesed teevad tuld sooja saamiseks või toidu valmistamiseks.
- **Küttekolde läheduses ei tohi hoida tuleohtlikku materjali**. Küttekolde suust võib välja lennata sädemeid, mis lähedusse jäetud paberi, puidu, prahi või muu materjali kergesti süütavad. Tulekahju vältimiseks peaks olema puidust põrandale paigaldatud mittepõlevast materjalist plaat (näiteks plekist, klaasist), mille peab põlevmaterjalist puhtana hoidma.
- Tulekahju võib alguse saada ka siis, kui **suitsulõõris süttib tahm**. Sageli saab see alguse valedest kütmissvõtetest – kas põletatakse küttekoldes prahti, mida ei tohi põletada, köetakse liiga kinniste siibritega või ei puhastata suitsulõõre piisavalt tihti. Lisaks õigele kütmissviisile on küttekollete regulaarne puhastamine korstnapühkija poolt üks olulisemaid viise, kuidas hoida ära tahmapõlenguid.

3.3. Toiduvalmistamine

- Ohtu põhjustab toidu unustamine töötavale pliidile. Eelkõige esineb see probleem eakate puhul, kelle tähelepanuvõime on vähenenud ning kellel eelnevad sündmused ununevad kergesti. Seega peaks toidu valmistamisel kõrvaltegevusi vältima.

3.4. Elektriseadmed ja -paigaldised

- **Kasutatakse vanu elektriseadmeid**, mis on silmanähtavalt amortiseerunud. Sisuliselt kasutamiskõlbmatuks muutunud elektriseadmete oht seisneb selles, et nende ühendused on oksüdeerunud ning tekkinud sädemest võib puhkeda tulekahju.
- Elektriseadmeid peaks parandama vaid erioskustega spetsialist, **ise parandatud elektriseadmed** võivad põhjustada tulekahju. Ilma vastava ettevalmistuseta võib elektriseadmete või -paigaldiste parandamine nii põhjustada tuleohtu kui võimalust saada seadmest eluohtlik elektrilööök.
- Ohtu kujutab **vana ja katkine elektrijuhtistik**, mis ripub seinast või laest eemal, on vigastatud või sulanud või kui pind juhtmete taga on söestunud. Viimane viitab sellele, et kuumuse tõttu on pind juba süttimisohtlikuks

muutunud. Lisaks võib katkistest elektrijuhtmetest saada eluohtliku elektrilöögi.

- Ohuks on **elektrisüsteemi ülekoormamine**. Seda võib põhjustada ühe pikendusjuhtme või pistikupesa kasutamine mitme elektriseadme toiteks. Suuremad ohumärgid on sulanud või muul viisil kahjustatud elektrijuhtmestik, mis näitab seda, et tulekahju puhkemise võimalus on väga suur.
- **Mitme pikendusjuhtme omavahel ühendamine** võib samuti tekitada ülekoormust ja seeläbi tulekahju. Lisaks peab pikendusjuhtme kasutamisel jälgima, et mitmepesalisse pikendusjuhtmesse võib ühendada vaid väikese võimsusega tarvitid. Ka pikendusjuhtmetel on kindlad kasutustingimused, kuid üldjuhul inimesed nendega ei tutvu.
- Tulekahju võib põhjustada ka **elektriradiaatori kasutamine muuks otstarbeks kui kütmine**. Elektriradiaator ei ole mõeldud selle peal niiskete esemete kuivatamiseks, samuti ei ole soovitatud elektriradiaatorit muul viisil kinni katta. Ka peaks tähelepanu pöörama ajutiseks kasutamiseks mõeldud elektriseadmetele (näiteks soojapuhur). Kui seade ei ole mõeldud pidevaks kütmiseks, võib selle ülekuumenemine põhjustada seadme süttimise ja tulekahju.

Igal aastal saab suur hulk tulekahjusid alguse ka valesst või suisa kuritegelikust käitumisest, siia alla kuuluvad nii süütamised kui kulupõletamine, mis on keelatud.

Nii sotsiaalelupindasid kui teisi probleemseid leibkondi külastades peab esmajoones pöörama tähelepanu **suitsuanduri olemasolule**, mis peab olema paigaldatud lakke. Samuti peaks iga kord **kontrollima selle töökorras olekut**. Spetsialistid soovitavad suitsuandurit testnupu vajutamisega kontrollida vähemalt kord kuus. Päästeamet on koostanud videojuhendid suitsuanduri paigaldamiseks⁸ ja hooldamiseks⁹, soovitame ka nendega tutvuda.

⁸ Suitsuanduri paigaldamise õpetus, kättesaadav Internetist videona Päästeameti [Youtube'i kanalil](#).

⁹ Suitsuanduri hooldamise õpetus, kättesaadav Internetist videona Päästeameti [Youtube'i kanalil](#).

LISA. KOKKUVÕTLIK JUHEND TULEOHUTUSE HINDAMISEKS

1. Autonoomne tulekahjusignalisatsioonindur ehk suitsuandur

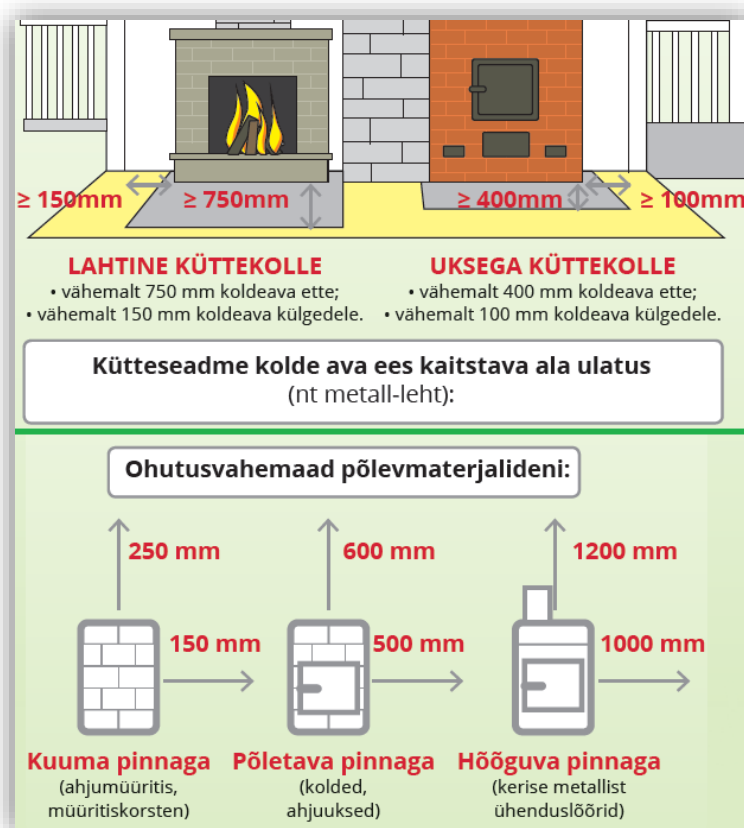
Kas suitsuandur on olemas?	EI	JAH
Kas suitsuandur on paigaldatud lakke?	EI	JAH
Kas suitsuandur teeb testnupu vajutamisel häält?	EI	JAH

2. Elektrivarustus

Kas kasutatakse vanu elektriseadmeid, mis on silmanähtavalt amortiseerunud?	EI	JAH
Kas kasutatakse ise parandatud elektriseadmeid?	EI	JAH
Kas elektrijuhtmed ripuvad seinast või laest eemal?	EI	JAH
Kas elektrijuhtmed on vigastatud?	EI	JAH
Kas elektrijuhtmed on sulanud või pind juhtmete taga on söestunud?	EI	JAH
Kas kasutatakse ühte pikendusjuhet või pistikupesa mitme elektriseadme toiteks?	EI	JAH

3. Ahiküte

Kas korstnapühkija on küttesüsteemi kontrollinud ja puhastanud?	EI	JAH
Kas ahju ees on mittepõlevast materjalist põrandakate?	EI	JAH
Kas kütteseadme ukse ees hoitakse põlevmaterjali?	EI	JAH
Kas põlevmaterjal on kütteseadmest piisavalt kaugel?	EI	JAH
Kas kütteseadmes või korstnas on pragusid?	EI	JAH

4. Jäätmekäitlus

Kas prügi sorteeritakse?	EI	JAH
Kas ahjus põletatakse prahti?	EI	JAH

5. Suitsetamine

Kas suitsetatakse siseruumides?	EI	JAH
Kas suitsetatakse kiirelt kustuvaid sigarette?	EI	JAH